

13.11.2005 Romský jazyk v ČR / J. Kramářová

Představení v České republice nejužívanějšího a dosud nejpopsanějšího romského (tzv. východoslovenského) dialektu. Lexika, fonetika, gramatika a pravidla zápisu. Odlišnosti oproti češtině, romský etnolekt češtiny, romská slova, která pronikla do hovorové češtiny a slangu. Přehled jazykovědných publikací týkajících se romštiny. Krátké audioukázky mluveného slova.

Osnova:

1. Romský jazyk obecně.
2. Romské dialekty v ČR. Východoslovenský dialekt.
3. Pravopis romštiny. Rozdíly v zápisu romštiny x češtiny.
2. Lexika: Slovní zásoba. Původní slova indického původu + srovnání s bengálštinou. Staré a nové lexikální výpůjčky.
3. Fonetika: Odlišné hlásky x češtině.
4. Gramatika: Struktura romštiny. Odlišnosti x češtině.
5. Romský etnolekt češtiny.
6. Romská slova v hovorové češtině a slangu.
7. Publikace o romštině.
8. Audioukázka.

Doporučená literatura:

- Balabánová, Helena: Praktické zkušenosti se vzděláváním romských dětí. Občanské sdružení MENT, Praha, 1995.
- Bořkovicová, Máša: Romský etnolekt češtiny v romské komunitě na Smichově, FFUK, romistika, 2003. Zkrácená a upravená verze vyšla jako Romský etnolekt češtiny in Jakoubek, M. – Hirt, T.: Romové: Kulturologické etudy. Plzeň 2004, str. 292-308.
- Hübschmannová, Milena: Základy romštiny. Malé učebnice Nového orientu. Akademia, Praha, 1973.
- Hübschmannová, Milena: Cikánština. Krajský pedagogický ústav, Ústí nad Labem, 1976.
- Hübschmannová, Milena: Šaj pes dovakeras. Můžeme se domluvit. Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc 1993, reed. 1995.
- Šebková, Hana – Žlnayová, Edita: Romaňi čhib. Učebnice slovenské romštiny. Fortuna, Praha 1999.
- Romsko-český a česko-romský kapesní slovník. SPN, Praha, 1991, reed. Fortuna 1998.
- Šebková, Hana: Jazyková situace Romů a její vývoj. Občanské sdružení MENT, Praha, 1995.
- Šebková, Hana – Žlnayová, Edita: Nástin mluvnice slovenské romštiny (pro pedagogické účely). Pedagogická fakulta UJEP v Ústí n. L., 1998.
- Žlnayová, Edita: Pojmový svět žáků prvního ročníku základních škol z hlediska romštiny. Občanské sdružení MENT, Praha, 1995.

Džanes romanes? – Umíš romsky?

Romanes tuke maro na cineha. – Romsky si chleba nekoupíš.
Romaňa dumaha dodžaha pal calo svetos. – S romštinou projdeš celý svět.

(romská přísloví)

Servus! – nazdar, ahoj, čau
Kaj džas? – Ahoj, kam jdeš?
Kaj salas? – Ahoj, kde's byl?
Ačh(en) Devleha! – Nashledanou (ten, kdo odchází)
Dža(n) Devleha! – Nashledanou (tomu, kdo odchází)
Av sasto! – Měj se (buď zdraví!)
Av bachtalo! – Měj se (buď šťastný!)
Sar sal? / Sar džives? – jak se máš?
Sar tuke džal? – Jak se daří?
Mištes. / Mišto. / Lačhes. – Dobře
Namištes. / Namišto. / Nalačhes. – Špatně.
Th'avka th'avka. – Jakž takž.
Polokes. – Ujde to.
Cha Devleha! – Dobrou chuť.
Sov Devleha! – Dobrou noc.
Sar tut vičinen? / Sar tut/pes vičines? – Jak se jmenuješ?
Keci tuke (berš)? – Kolik je ti let?
Mange bišupandž berš. – Je mi 25 let.
Kaj bešes? – Kde bydlíš?
Khatar sal? – Odkud jsi?
Keci phrala pheňa tut hin? – Kolik máš sourozenců.
Hin man duj phrala the duj pheňa. – Mám 2 bratry a 2 sestry.
Na sal bokhalo / bokhaři? – Nemáš hlad?
Som bokhalo / bokhaři. – Mám hlad.
Na som bokhalo / bokhaři. – Nemám hlad.
Imar som čalo / čaři. – Už jsem plný / plná.
Šu'arel man. – Mám žízeň. (dosl. vysušuje mě)
So kames? – Co chceš?
So mandar kames? – Co ode mě chceš?
So keres? – Co děláš?
Ma ker diliņipen! – Nedělej hlouposti. / Nevyváděj.
Šun! – Poslyš!
Dikh! – Hele!
Beš tuke! – Posad' se!
Ara! – Pozor! / Bacha! / Uhni!
De man smirom! – Dej mi pokoj!
Mukh man! – Nech mě!
Av arde! – Pojd' sem!
Dža het! – Jdi pryč! / Vypadni!
Jaj, Devla! – Ach jo!
Pařikerav tuke. – Děkuju ti.

Více viz Hübschmannová, M. – Šebková, H. – Žigová, A.:
Romsko-český a česko-romský kapesní slovník. Fortuna, Praha, 1998.